

2024-04-13

Högskoleprovet

Provpass 4

- Du måste fylla i dina svar i svarshäftet **innan** provtiden är slut.
- Följ instruktionerna i svarshäftet.
- Du får använda provhäftet som kladdpapper.
- Fyll alltid i ett svar för varje uppgift. Du får inte minuspoäng om du svarar fel.
- På nästa sida börjar provet, som innehåller 40 uppgifter.
- Provtiden är **55 minuter**.

Verbal del

Detta provhäfte består av fyra olika delprov. Dessa är ORD (ordförståelse), LÄS (svensk läsförståelse), MEK (meningskomplettering) och ELF (engelsk läsförståelse). Anvisningar och exempeluppgifter finner du i ett separat häfte.

Prov	Antal uppgifter	Uppgiftsnummer	Rekommenderad provtid
ORD	10	1–10	3 minuter
LÄS	10	11–20	22 minuter
MEK	10	21–30	8 minuter
ELF	10	31–40	22 minuter

Börja inte med provet förrän provledaren säger till.

ORD – Ordförståelse

1. försegla

- A upphöra
- B tillsluta
- C undersöka
- D avgöra
- E omringa

6. exceptionell

- A nyanserad
- B högtidlig
- C sällsynt
- D överdriven
- E uttrycksfull

2. autodidakt

- A pålitlig person
- B mäktig person
- C egoistisk person
- D inbunden person
- E självlärd person

7. tillkännage

- A anropa
- B meddela
- C besvara
- D instämma
- E efterfråga

3. gentemot

- A nära intill
- B bortsett från
- C som alternativ till
- D med tanke på
- E i förhållande till

8. appell

- A löfte
- B misstanke
- C vädjan
- D övertygelse
- E intryck

4. utarmad

- A fri
- B farlig
- C förlamad
- D fattig
- E feg

9. intrikat

- A invecklad
- B intensiv
- C inställsam
- D intressant
- E inåtvänd

5. axplock

- A slumpartat urval
- B enformigt arbete
- C förstahandsval
- D kvalificerad gissning
- E stor noggrannhet

10. debacle

- A klarhet
- B omröstning
- C misslyckande
- D tillfällighet
- E förbättring

Erinran till redovisningskonsult

Referat av disciplinnämndens ärende med dnr 2/2011, beslut meddelat 23 maj 2011.

NN är ensam styrelseledamot i ett bolag som bedriver redovisningsverksamhet. NN är medlem i FAR och auktoriserad redovisningskonsult.

FAR:s kvalitetsnämnd för redovisningsverksamhet har anmält NN till FAR:s disciplinnämnd. Skälet till detta är att kvalitetsnämnden konstaterat att årsredovisning för hans bolag vid upprepade tillfällen överlämnats till bolagets revisor efter den i lagen angivna tidpunkten.

Kvalitetsnämnden har lämnat in bolagets årsredovisningshandlingar för räkenskapsåren 2006/2007, 2007/2008 och 2008/2009.

NN har yttrat sig över anmälan och bland annat anfört följande. Han bedriver sedan 1986 en egen redovisningsbyrå med några anställda. Företaget har under de två–tre senaste åren expanderat kraftigt samtidigt som NN arbetat med sin egen yrkesutveckling, vilken resulterat i medlemskapet i FAR som auktoriserad redovisningskonsult. Dessa förhållanden har medfört en kraftig anhopning av utvecklings- och arbetsuppgifter för honom

personligen, vilket i sin tur inneburit eftersläpningar i årsredovisningsarbetet. Den löpande redovisningen i bolaget har hela tiden skötts dagligen genom anställd personal.

NN har framhållit att bolaget numera har förstärkt sina interna resurser och att de brister i den egna redovisningen som framkommit i kvalitetskontrollen snart kommer att vara åtgärdade.

Disciplinnämnden meddelade NN en erinran med följande motivering:

Anmälan avser redovisningen i NN:s egen verksamhet och alltså inte hans uppdragsverksamhet. Enligt disciplinnämndens uppfattning är försummelserna, låt vara upprepade, inte av sådan art att det finns anledning att utesluta NN ur FAR. Det får dock anses anmärkningsvärt att en redovisningskonsult inte följer gällande bestämmelser beträffande årsredovisningen i sitt eget aktiebolag. Vad NN har anfört om orsakerna till förseningarna innebär inte att han kan undgå disciplinär åtgärd. Disciplinnämnden finner att erinran är en tillräcklig åtgärd.

FAR= branschorganisationen för revisorer och rådgivare

Uppgifter

11. Vilken orsak till problemen med årsredovisningarna framhölls av NN?

- A Att företaget hade haft brist på redovisningsansvarig personal.
- B Att kommunikationen hade brustit mellan den redovisningsansvarige och revisorn.
- C Att den redovisningsansvariges arbetsbörla hade varit för stor.
- D Att redovisningsansvaret hade hanterats provisoriskt dag för dag.

12. Vad uppmärksammade disciplinnämnden särskilt i sin bedömning av ärendet, enligt texten?

- A Att NN inte hade insett att försummelserna var ett lagbrott.
- B Att NN hade varit försumlig inom sitt eget yrkesområde.
- C Att NN inte hade vidtagit några åtgärder mot försummelserna.
- D Att NN hade varit medveten om sina försummelser.

Akademiskt skrivande

År 2015 utkom antologin *The future of scholarly writing* i vilken 17 skribenter från många olika amerikanska universitet frågar sig hur de som samhällsvetare och humanister bättre ska kunna kommunicera dels med varandra, dels med en större allmänhet. Samtidigt som de sinsemellan är mycket olika är de alla eniga om att det inte (så som en del anser) ska göras genom att närlägga sig naturvetenskapen och bolla med data, diagram och termer som "prefrontala cortex". Snarare gäller det att utnyttja sin främsta resurs, sin språkliga känslighet, utan att behöva dra en skarp gräns mellan att å ena sidan framföra argument, göra en tolkning eller presentera en analys och å andra sidan gestalta med mer skönlitterära medel.

Vi har alla fått lära oss att vetenskap förutsätter personlighet och objektivitet. Vad det innebär tydliggjorde min favoritsociolog Arlie Russell Hochschild redan 1983 i boken *The managed heart. The commercialization of human feeling*. Hon beskriver hur man vid de första obduktioner som unga läkarstudenter deltar i försöker minimera det känslomässiga obehaget genom att täcka över ansikte och könsorgan, ibland också händerna, på liket och därmed avpersonalisera det. Sedan drar hon en parallell till det vetenskapliga skrivandet. Vetenskapligt skrivande har, menar hon, en likartad funktion: "Det är en utvidgad form för institutionell kontroll av känslor. Den flitiga användningen av passiva verbformer, undvikandet av ordet 'jag', förkärleken för latiniserade substantiv och det abstrakta framför det konkreta är drag som distanserar läsaren från ämnet och stänger känslorna ute. För att framstå som vetenskapliga måste skribenterna följa konventioner som hämmar det känslomässiga engagemanget. Det finns skäl till att man skriver 'illa'."

Akademiker kan mycket väl förhålla sig självironiskt till det akademiska språket. University of Chicago har en "virtuell akademiker" som riktar sig till lärare och doktorander med tjänsten "Veckans mening". "Skriv din egen mening!" lyder uppmaningen. "Eller är du för lat för att göra det själv? Den virtuella akademikern kan göra det åt dig!" Instruktionerna är enkla. Man går in på nätet, väljer ett ord eller uttryck från var och en av fyra listor och klickar: "Skriv den!" Angelika Bammer, professor i tvärvetenskaplig humaniora och komparativ litteratur, valde en dag "lingvistisk transparens", "postkapitalistisk hegemoni", "konstruktion" och "epistemologi", klickade och fick meningen: "Den postkapitalistiska hegemonins epistemologi kan förstås som en konstruktion av lingvistisk transparens." Hon fick också några uppmuntrande ord på vägen. "Din övertygande behandling av den post-

kapitalistiska hegemonins epistemologi kommer att få många efterföljare."

Vetenskaplig jargong är ändå långtifrån det enda problemet. Nästan lika illa är det när orden mestadels är hämtade från vardagsspråket men meningarna har krånglats till för att verka mer vetenskapliga. Mitt älsklingsexempel är: "Primärgruppen är ojämställdhetens viktigaste grund till kvinnans nackdel." Vad betyder det? Väl inget märkvärdigare än att det är i familjen som kvinnan risikerar att bli berövd jämställdhet?

Men om man som akademiker vill skriva på andra sätt handlar det inte bara om språket. Det handlar lika ofta om att vilja bryta sig ur vad Hochschild kallar en "institutionell kontroll av känslor". Man kan vilja få utrymme för det personliga, förmedla sitt engagemang, sin entusiasm för sitt ämne, man kan vilja ge plats åt det sinnliga. Man kan helt enkelt vilja få skriva mer essäistiskt.

I Finland är essäistik en stolt tradition som lockat många akademiker, bland dem filosofen Georg Henrik von Wright (vars bok *Vetenskapen och förnuftet* från 1986 fick stor uppmärksamhet även i Sverige), och som fortfarande har många utövare och läsare. Den som för mig bäst symboliseras vad det essäistiska står för är Emil Zilliacus, professor i grekisk och romersk litteratur. Under det tidiga 1900-talet började han skriva om Odyssevs hemresa från trojanska kriget till sitt eget Ithaka. En av de grekiska örner han besökte var Korfu, som ofta identifierats som *Odysséens Skheria*, den ön där Odyssevs efter sitt skeppsbrots ska ha drivit i land. För Zilliacus var det inte nog att se Skheria, han lät sig ros ut från kusten och kastade sig i havet, han ville själv driva i land, han ville på sin egen kropp uppleva hur det kunde ha känts för den skeppsbrutne Odyssevs. Hans förhållningsätt var sant essäistiskt. Han satsade, han var inte rädd för att sätta sig själv på spel.

Han förstod också att essäistiskt skrivande inte bara har med intellektet att göra, att också sinnena och känslorna behöver mobiliseras. Kanske tänkte han rentav som en modern filosof, den amerikanska nyaristotelikern Martha Nussbaum, att det inte finns något motsats-förhållande mellan tanke och känsla, att de snarare är två sidor av samma mynt. *Båda* är kunskapsinstrument.

Att jag själv dragits till essäistiken beror ändå inte bara – kanske inte ens i första hand – på att den ger utrymme åt både känsla och kropp, utan i lika hög grad på att den gynnar det konkreta, detaljen eller den åskådliga anekdoten. Om vi får veta att 700 000 brittiska soldater stupade i första världskriget är det bara en statistisk uppgift, men hur det verkligen upplevdes förmedlas ypperligt i en episod i Virginia Nicholsons bok *Singled out. How two*

million women survived without men after the First World War: "En dag år 1917 sammankallades avgångsklassen i en flickskola i Bournemouth högtidligen av den kvinnliga rektorn. Rektorn blickade ut över skaran, där de flesta var sorgklädda eftersom de hade förlorat åtminstone en nära anhörig i kriget, och så sade hon: 'Jag har kommit för att meddela er något fruktansvärt. Det är bara en av tio bland er som kan hoppas på att nänsin bli gift. Det är inte en gissning, det är statistik. Nästan alla de män som hade kunnat gifta sig med er har stupat. Ni får bana er väg i livet så gott ni kan. Kriget har öppnat nya dörrar för kvinnor, men det kommer att finnas många fördömar. Ni får lov att sträva, ni får lov att kämpa!'"

Det är en anekdot med många dimensioner. Rektorns ord drabbar – ganska brutal, måste man säga – unga kvinnor som redan drabbats av kriget med insikten att de kommer att drabbas ytterligare, men samtidigt pekar de framåt mot det som brukar kallas 1920-talets nya kvinna.

Essäisten är alltid inställd på att kommunicera. Essäisten talar inte nödvändigtvis i jagform men finns ändå där som ett jag, en röst, som talar till läsaren, som bryr sig om läsaren, vill gå i dialog med läsaren. Vetenskapligt skrivande är ironiskt. Först säger man vad man vill säga, sedan säger man det, sedan säger man att man sagt det.

Den essäistiska texten kan tillåta sig en gnutta lekfullhet. Det betyder inte att den popularisrar, snarare följer den det motto för företaget Deloitte Touche som jag för många år sedan såg på en annonspelare: "We don't make the complex simple, we make it understandable." Den är inte tesdrivande, den är ofta prövande, undersökande, den kan tillåta sig utvikningar, den strävar inte efter att täppa till varje lucka i resonemangen för den räknar inte med den felfinnande motståndaren, utan med en välvilligt intresserad läsare som kan associera vidare.

Någon gnutta av samma tillit kunde kanske få plats också i det vetenskapliga skrivandet?

MERETE MAZZARELLA

Uppgifter

13. Vilket problem framhåller textförfattaren beträffande det etablerade sättet att skriva akademiskt?

- A Att forskare får lägga orimligt mycket tid på att lära sig det vetenskapliga skrivsättet.
- B Att idealen som vägleder forskares sätt att skriva inte längre belönas inom akademien.
- C Att den språkliga utformningen inte följer vetenskapens principer för objektivitet.
- D Att den vetenskapliga stilens krav begränsar textens förmåga att kommunicera med omvälden.

14. Om vi följer textens resonemang, vilket är då det mest rimliga sättet att förstå den "virtuella akademikerns" meningar?

- A Som humoristiska men avskräckande exempel.
- B Som dräpande men ofarliga normbrott.
- C Som lätsamma försök att呈现出 nya idéer.
- D Som underhållande bevis på språkets oändliga mångfald.

15. Textförfattaren ifrågasätter något som hon anger vara en etablerad men förenklad sanning. Vad?

- A Att vetenskapliga framsteg väcker känslomässigt engagemang.
- B Att riktig vetenskap utesluter ett subjektivt förhållningssätt.
- C Att gestaltning gör vetenskaplig argumentation mer övertygande.
- D Att riktig vetenskap alltid har essäistiska inslag.

16. Vilken kvalitet hos essän vill textförfattaren framför allt betona med exemplet ur Virginia Nicholsons bok *Singled out*?

- A Essäns tidlösa karaktär.
- B Essäns förmåga till konkretion.
- C Essäns självreflektande karaktär.
- D Essäns förmåga till övertalning.

Nya yrken

I tider av stora samhällsförändringar skapar människor ofta nya sätt att försörja sig. Det är just därför som historiker och arkeologer brukar indela mänsklighetens historia utifrån vad den huvudsakliga försörjningskällan varit; så betecknar till exempel "den neolitiska revolutionen" jordbruksarbetets genomslag på bred front.

Även den tidigmoderna perioden (cirka 1500 till 1800) såg en rad nya försörjningskällor födas. I Natasha Kordas bok *Labors lost. Women's work and the early modern English stage* ges en fascinerande inblick i hur det manliga skådespelaryrket föddes och professionaliserasades i England omkring år 1600. Samtidigt belyser Korda hur flera andra yrken också etablerades vid denna tid. Många av dem var kvinnoyrken. Men framför allt visar författaren hur motståndet mot skådespeleri, lyxvaror och annat som ansågs vara nytt färgade uppfattningarna om vad som var manligt respektive kvinnligt, och vilka konsekvenser detta har fått för vår bild av en person som befann sig mitt i denna omvälvande tid, nämligen Shakespeare. Dennes verk står i och för sig inte i centrum för analysen, men Korda, som är professor i engelska vid Wesleyan University, bidrar ändå till att ge Shakespeares texter en ny och djupare klangbotten.

1500- och 1600-talets England var fortfarande präglat av jordbruk, skräphantverk och reglerad handel. Men det var samtidigt den plats där nya konsumtionsvanor fick fäste och nya konsumtionsvaror började bjudas ut, den plats där det moderna samhället och den moderna mänskan uppstod. Många av dessa nyheter kan knytas just till teaterhusen i London. Det var här som de nyskrivna skådespelen uppfördes, det var för teatern som rekvisita och paljettbeprydda scenkläder skapades, det var på teatern man kunde se högreståndspersoner visa upp sina raffinerade spetskragar och spetsmanschetter, och det var här som högljutt ropande gatuförsäljerskor bjöd ut sina matvaror, drycker och godsaker. Människor kunde nu försörja sig på sätt som tidigare inte varit möjliga: genom att tvätta och stärka ömtåliga spetsar, genom att låna ut pengar mot ränta till teaterproducenterna, genom att sälja nya matvaror på gatorna, och genom att stå på scenen och "apa sig". Det var en omvälvande tid, lika omvälvande som vår egen där vi också ser nya försörjningskällor och yrkestitlar födas. Vi behöver bara tänka på vad någon på 1950-talet skulle ha sagt om arbeten som webbansvarig eller dataspelskonstruktör!

1500-talets nya försörjningsmöjligheter omfattades inte av de traditionella skråna, som fanns inte bara i England utan runtom i Europas städer. Ånnu viktigare var att dessa nya yrken inte ansågs hedervärda utan snarare föraktliga. Rekvisita var, menade många, inget annat än

förfalskade varor, och stärkta kragar uppfattades som främmande och onödiga – kanske därför att de tillverkades av invandrarkvinnor från Holland. Gatuförsäljerskoras tjut ansågs utgöra illegitima försäljningsmetoder som inkräktade på skrånas områden genom att utsätta deras varor för konkurrens. Förljaktligen förtalades de nya försörjningskällorna på olika sätt, bland annat i ekivoka grafiska blad.

Många av de nya yrkena var dock förutsättningar för teaterlivets enastående blomstring under denna tid, och de innehades, väl att märka, nästan uteslutande av kvinnor. Inte minst viktiga var de kvinnliga kreditgivarna, som investerade i teaterhus och pjäsförfattare. Korda lyfter här fram hur Shakespeare framställer Portia (*i Köpmannen i Venedig*) som en professionell penningutlånerska, som till skillnad mot Shylock är extremt noggrann med sina affärer. Portia får förkroppsliga den nya form av bokföring som började användas vid denna tid, liksom protestantiska ideal som noggrannhet och exakthet. Men att dessa nya kvinnoarbeten var viktiga betyder inte att de erkändes som viktiga – tvärtom. Framför allt erkände skådespelarbranschen inte sin egen likhet med de kvinnliga yrkesutövarna, eftersom den var inblandad i en kamp om det egna yrkets heder.

Om skådespelare sades nämligen att de "lekte" snarare än arbetade, och att de var lata, eftersom de undvek hederligt arbete. En skådespelare ansågs sälja något som var fiktivt och därmed falskt. En skådespelare låtsades vara någon han inte var, och han var i så måtto lik den (kvinnan) som tillverkade scenrekvisita. En skådespelare skrek och gjorde sig till, precis som en gatuförsäljerska. Just på grund av alla dessa besvärande likheter ansträngde sig skådespelare och pjäsförfattare för att på alla sätt distansera sig från de obehagliga men framgångsrika kvinnorna. En nutida sociolog skulle ha sagt att skådespelarna ägnade sig åt professionaliseringstrategier, på ungefär samma sätt som 1700- och 1800-talets läkare försökte markera skillnaden mellan sig och kloka gummor eller kvacksalvare.

Korda visar att skådespelarna, som alla var män, på olika sätt dolde likheten och markerade olikheten mellan sig själva och dessa kvinnor som myllrade kring teaterhusen. Detta markerande av olikhet kopplad till kön är just det man menar när man säger att genus skapas av människor i konkreta situationer. Att genus i så hög grad konstruerades på och runt den elisabetanska scenen är intressant av flera skäl. För det första har Shakespeares dramer ofta beskrivits som renodlat manliga produkter: författaren var man och skådespelarna var män – även de som gjorde kvinnorollerna. Korda visar häremot att

arbetande kvinnor var intensivt närvarande i kulisserna, och att det i vissa fall var de som möjliggjorde teatern (genom sina lån). För det andra genomsyrades teaterlivet och dramerna av föreställningar om kvinnor och kvinnlighet, och de flätades samman med föreställningar om manlighet och vad ett hedervärt arbete bestod i. Om vi inte förmår uppfatta dessa nyanser, missar vi något viktigt. För det tredje visar Korda hur ett framgångsrikt professionaliseringssarbete från teatermännens sida bidragit till att sudda ut det kvinnliga arbetet ur historie-skrivningen. Shakespeare och den elisabetanska teatern var beroende av kvinnors arbete, samtidigt som de framgångsrikt dolde betydelsen av detta arbete.

En utbredd tveksamhet inför det konstgjorda och påhittade gjorde att människor som försörjde sig genom att

utnyttja behovet av det konstgjorda och påhittade uppfattades som dubiosa i det dåtida samhället. Detta skapade en kulturell dynamik, genom vilken "det manliga" och "det kvinnliga" fick nya och delvis paradoxala innehörder. Det finns mycket som talar för att samma dynamik var verksam även i fråga om andra arbetsformer som uppstod under denna tid. Det faktum att vi idag tänker på fogdar, tulltjänstemän och räntmästare som manliga yrken beror inte bara på att de ofta innehades av män utan även på att de på ett tidigt stadium färgades som "manliga". Kordas insats består i att skickligt ha frilagt ett exempel på en sådan process.

MARIA ÅGREN

Uppgifter

17. Vilken roll spelade teatern för etableringen av de nya yrkena, enligt texten?

- A Teaterverksamheten skapade behov som tillgodosågs genom de nya yrkena.
- B Det var på teaterscenerna som de nya yrkena först framträdde för allmänheten.
- C Teatern och de nya yrkena förenades i kampan mot de etablerade skräna.
- D Det var tack vare teaterns popularitet som de nya yrkena till slut accepterades.

18. Vad var enligt texten en anledning till att skådespelaryrket och de nya yrkena ifrågasattes?

- A Allt lustfyllt ansågs strida mot det protestantiska ideat.
- B Den rådande tidsandan såg ner på det konstlade och tillgjorda.
- C Männen befaraade att deras yrken skulle övertas av de framgångsrika kvinnorna.
- D Det ansågs fel att synliggöra det kvinnliga, såväl på som utanför teatern.

19. Vad var enligt texten utmärkande för den elisabetanska teaterns professionaliseringssarbete?

- A Behovet att uppfattas som modern.
- B Smutskastningen av traditionella försörjnings-sätt.
- C Betoningen av de egna styrkorna för att säkra framgång.
- D Markerandet av skillnader mellan sig själv och andra.

20. Vad framstår som en viktig poäng i Natasha Kordas bok?

- A Att den elisabetanska teaterns kvinnor bedrev en tidig rättighetskamp.
- B Att den elisabetanska teaterscenen skildrade osedda kvinnors livsvillkor.
- C Att den elisabetanska teaterns nya yrken stärkte kvinnors ställning i samhället.
- D Att det elisabetanska teaterlivet byggde på osynliggjort kvinnoarbete.

21. Björnar är allätare, med undantag för jättepandan, som nästan _____ lever av bambuskott.
- A avgörande
B förbehållslöst
C uteslutande
D oavbrutet
22. En grundläggande förutsättning för att en _____ försöksverksamhet ska _____ är att regelverket inte lägger hinder i vägen.
- A ändamålsenlig – komma till stånd
B betryggande – ta till orda
C lagstadgad – äga sin riktighet
D framgångsrik – gå om intet
23. Historiskt har läkemedel huvudsakligen _____ på naturprodukter, främst medicinalväxter, men många framställs numera _____. Läkemedel kan också framställas genom att man utgår från en naturlig substans som _____.
- A baserats – syntetiskt – modifieras
B tillverkats – industriellt – stabiliseras
C grundlagts – kemiskt – extraheras
D skapats – artificiellt – steriliseras
24. När filosofen Renata Salecl skulle köpa ost i en delikatessbutik drabbades hon av beslutsångest. Utbudet var enormt och butiksinnehavarens råd hjälpte _____. Det berättar Salecl i sin bok *Valfrihetens tyranni*.
- A på måfå
B dito
C till nöds
D föga

25. Skogshögskolan är väl anpassad till _____ och smyger sig upp i slänten vid skogsbynet. Byggnadens storlek blir _____ först när man går in genom entrén.
- A scenografin – märkvärdig
 - B geologin – uppmärksammad
 - C topografin – märkbar
 - D ekologin – anmärkningsvärd
26. PISA-rapporten, en av världens största elevstudier, både politiseras och haussas upp i nyhetsartiklar och på opinionssidor. I en studie från Södertörns högskola framkommer hur PISA har blivit ett _____ i den politiska debatten.
- A vågspel
 - B långskott
 - C slagträ
 - D lyckokast
27. Fysikernas beskrivning av materien, inbegripet våra hjärnor, handlar enbart om _____ mätbara egenskaper. Ändå kan vi känna doften av en ros. Det mjuka organet inne i skallen rymmer en hel värld av _____ upplevelser som bara är tillgängliga från insidan.
- A distinkt – diffusa
 - B autentiskt – skenbara
 - C faktiskt – fiktiva
 - D objektivt – subjektiva
28. Liberalismen är fast _____ i ett antal individuella rättigheter och ett tydligt frihetsideal. Det handlar om rätten att säga och tycka vad man vill, rätten till personlig _____, rätten att starta föreningar, driva organisationer och bekänna sig till den _____ man föredrar.
- A insatt – framgång – åsikt
 - B rotad – integritet – religion
 - C säkrad – egendom – klass
 - D övertygad – utveckling – etnicitet

29. Med hjälp av ögonbottenfotografering kan man se om en person har _____, det som i vardagligt tal kallas grön starr.
- A artros
 - B glaukom
 - C afasi
 - D psoriasis
30. De nya idéerna orsakade _____ bland det egna partiets _____ och fick därför tonas ner så till den milda grad att det slutgiltiga programmet var lika upphetsande som *Sjörapparten* en stilla sommardag.
- A bifall – vapendragare
 - B ramaskri – gräsrötter
 - C hurrarop – påhejare
 - D klagovisor – visselblåsare